

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์ไม่เพียงต้องการมีอาหารเพียงพอ มียารักษาพยาบาล มีบ้านพักอาศัย และมีเครื่องนุ่งห่มเท่านั้น แต่มนุษย์ยังต้องการความสุข-ความสะบายในด้านอื่น ๆ ตลอดจนเกียรติยศ ชื่อเสียง การยกย่องจากสังคม สิ่งที่จะช่วยตอบสนองความต้องการเหล่านี้ได้ คือ การมีอาชีพซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม โร (Roe. 1956 : 35) กล่าวว่า การมีอาชีพนั้นเป็นวิถีทางที่จะได้มาซึ่งค่าตอบแทนที่จะนำไปซื้อปัจจัยต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางสังคม อาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์อย่างมาก

การให้การศึกษา เพื่อการมีอาชีพและการมีงานทำ จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญมากขึ้น ทวีป อภิสิทธิ์ (2528 : 17) กล่าวว่า ระบบการจัดการศึกษาที่ดีจะต้องมีวิธีการ ที่จะปูพื้นฐานเรื่องอาชีพ และการมีงานทำให้เด็กและเยาวชน นับตั้งแต่เด็กเข้าสู่ระบบโรงเรียนในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงจัดให้มีกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ประกอบไปด้วยวิชางานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ งานช่าง และงานอาชีพอื่น ๆ นอกจากนี้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5- 6 ยังจัดให้เรียนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งประกอบด้วยวิชาภาษาอังกฤษและวิชาชีพ ซึ่งผู้เรียนจะ เลือกเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งตามความสนใจ

การปลูกฝังให้เด็กมีความสนใจในอาชีพอิสระ สามารถเริ่มได้ตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะในวัยประถมศึกษา ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่รัฐจัดให้แก่ประชาชนทุกคน ดังที่ พล แสงสว่าง (2529 : 71) กล่าวว่า ควรมีการปลูกฝังเจตคติ ความสนใจต่อการประกอบอาชีพอิสระตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยการให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง รู้จักตัดสินใจ หาหนทางประกอบอาชีพให้มีรายได้ในทางสุจริต ไม่มุ่งหวังแต่งาน

อาชีพรับราชการหรือลูกจ้างกินเงินเดือน และอาชีพอื่น บัณฑิต (2523 : 16) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนรู้จักอาชีพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง คิดทำมาหากิน มองเห็นช่องทางที่จะเลี้ยงชีพได้ด้วยการทำงาน หลากหลายชนิด เลิกถูกงานใช้แรงงาน เลิกตั้งเขม่นุ่งไปทางรับราชการหรือเป็นลูกจ้างเอกชน ซึ่งอาชีพรับราชการปัจจุบันนี้รัฐบาลมีนโยบายที่จะรับข้าราชการเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2 ต่อปี ซึ่งเป็นจำนวนน้อยมาก ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน จึงควรให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจการประกอบอาชีพอิสระในฐานะที่เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

กินซ์เบิร์ก (Ginzberg. 1974 : 40) ได้กล่าวถึงการพัฒนาความสนใจอาชีพของบุคคล ว่าเริ่มก่อตัวความสนใจอาชีพ เมื่ออายุ 11 - 12 ปี ฉะนั้นนักเรียนในระดับชั้นประถมปีที่ 6 ซึ่งมีอายุระหว่าง 12 - 13 ปี จึงเป็นวัยที่เริ่มก่อตัวความสนใจในเรื่องอาชีพ ในเรื่องความสนใจอาชีพนั้น คมเพชร นัตร์สุกุล (2521 ก : 2) กล่าวว่าไม่สามารถตอบได้อย่างชัดเจนถึงการเกิด ความสนใจของบุคคล แต่นักแนะแนวมีความเห็นสอดคล้องกันว่าความสนใจของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ของเขา ซึ่งตรงกับ โร (วัชร ทรัพย์มี. 2523 : 128 ; อ้างอิงมาจาก Roe. 1954) ที่กล่าวว่าประสบการณ์ของบุคคลจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความสามารถ ความสนใจ ฉะนั้น วิธีการกระตุ้นความสนใจในอาชีพวิธีหนึ่ง ก็คือการให้ข้อสนเทศเกี่ยวกับอาชีพโดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ อันจะเกิดความสนใจในอาชีพนั่นเอง

อย่างไรก็ดีการแนะแนวอาชีพที่จะได้ผลนั้น จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม ผู้ทำหน้าที่แนะแนวจะต้องมีความรู้เรื่องอาชีพ มีความสามารถ ใช้วิธีการแนะแนวที่เหมาะสม ประการสำคัญควรมีหลักการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และจากการศึกษาผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพของ ประเสริฐพรหมสร (2531) มาโนชญ์ ขุนกอง (2532) ปกรณ์ วงศ์สวัสดิ์ (2533) ต่างให้ผลสอดคล้องกันว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องอาชีพสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยชุดแนะแนวอาชีพ ซึ่งแสดงว่า ชุดการแนะแนวอาชีพเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งสำหรับการแนะแนวอาชีพ

อาชีพอิสระ เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน เพราะ เป็นอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลได้หลายรูปแบบแตกต่างกัน และยังสามารถดำเนินกิจการได้ด้วยตนเอง หรือภายในครอบครัว หรือจ้าง ลูกจ้างมาได้ โดยที่ผู้ประกอบการสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการและนโยบายต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทดลองใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียน เกิดความสนใจในอาชีพอิสระ เพิ่มขึ้นกว่าเดิม โดยเลือกทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแหลมเจดีย์ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก อันจะช่วยให้ นักเรียนสนใจเรียนและ เห็นแนวทาง ในการเลือกอาชีพอิสระกว้างขวางขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ อิสระต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจอาชีพอิสระ ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระกว้างขวางขึ้น อันจะ เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพอิสระในอนาคตได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวหรือผู้ที่สนใจในการที่จะนำชุดการแนะแนวอาชีพ ไปประยุกต์เพื่อจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในโรงเรียน
3. เพื่อการแนะแนวทางในการสร้างชุดการแนะแนวอาชีพอิสระ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนวัดแหลมเจดีย์ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 12 คน และกลุ่ม ควบคุม 12 คน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูพูดโน้มน้าวให้นักเรียนสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลอง
2. นำแบบสอบถามวัดความสนใจในอาชีพอิสระของ บุหงา เอกภพอนุกุล ให้นักเรียนทั้งหมดทำแบบสอบถาม

3. ตรวจคะแนนจากแบบสอบถาม แล้วนำมาเรียงลำดับคะแนนเป็นคู่ ๆ โดยที่จัดคู่นักเรียนที่มีคะแนนเท่ากัน หรือใกล้เคียงกัน ได้จำนวน 12 คู่

4. สุ่มตัวอย่างแต่ละคู่ โดยวิธีโยนหัว - ก้อย ให้คนหนึ่งอยู่ในกลุ่มทดลอง และอีกคนหนึ่งอยู่ในกลุ่มควบคุม ซึ่งจะได้กลุ่มทดลอง 12 คน และกลุ่มควบคุม 12 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ และการสอนแบบปกติ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสนใจในอาชีพอิสระ

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ มีความสนใจในอาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการแนะแนวอาชีพ หมายถึง โปรแกรมการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 12 ครั้ง โดยใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ได้แก่ การเล่นเกม การอภิปราย ทักษะศึกษา สัมภาษณ์ พร้อมทั้งมีอุปกรณ์การสอนหลายประเภท ได้แก่ วิดีโอเทป หนังสือการ์ตูน รูปภาพอาชีพ และเอกสารประกอบการเรียน ที่จัดขึ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเอง เข้าใจอาชีพ ตลอดจนเกิดความสนใจในอาชีพและสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 12 ครั้ง

2. การสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ หมายถึง การสอนโดยใช้โปรแกรมการแนะแนวอาชีพเป็นเครื่องมือซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้กับกลุ่มทดลอง

3. การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนโดยการบรรยาย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพอิสระ เหมือนกับกลุ่มทดลองแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

4. อาชีพอิสระ หมายถึง การที่บุคคลประกอบกิจกรรมเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพด้วยตนเอง โดยไม่มีนายจ้างหรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง มีอิสระเสรีในการบริหารงานด้วยตนเองในทุกเรื่อง เช่น ค้าขาย เสริมสวย รับซ่อมจักรยานมอเตอร์ไซด์ ทำไร่ ทำนา ฯลฯ

5. ความสนใจในอาชีพอิสระ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ความรู้สึกพอใจในการประกอบอาชีพอิสระ มีใจจดจ่อ อยากรู้ อยากเห็น ในการประกอบอาชีพอิสระ เมื่อได้รู้จัก ยอมรับและพอใจที่ได้รับการตอบสนอง ตลอดจนสำนึกในคุณค่าของการประกอบอาชีพอิสระซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถามความสนใจในอาชีพอิสระของ บุหงา เอกภพอนุกุล (2535)

6. นักเรียน หมายถึงนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแหลมเจดีย์ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2536

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ความสนใจในอาชีพอิสระ วัดออกมาเป็นคะแนนโดยแบบสอบถามความสนใจในอาชีพอิสระ
2. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองตามโปรแกรมที่กำหนดไว้
3. นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ต้องเข้ากลุ่มอย่างน้อย 10 ครั้ง ในจำนวนทั้งหมด 12 ครั้ง และจำนวนที่เข้ากลุ่มแต่ละครั้ง มีไม่น้อยกว่า 10 คน จากจำนวนทั้งหมด 12 คน